

KICHIK BIZNESNING AFZALLIKLARI

Do'smatov Sobirjon Tursunovich

Namangan muhandislik-texnologiya instituti tadqiqotchisi

E-mail: dosmatovs@inbox.ru

Annotatsiya:

Mazkur maqolada mamlakatimiz iqtisodiyotini modernizatsiyalashtirish sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining tutgan o'rnini, uning o'ziga xos jihatlari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini barqaror va innovatsion rivojlantirish, uning afzalliklari bayon qilingan.

Kalit so'zlar: iqtisodiyot, biznes, kichik biznes, tadbirkorlik, innovatsiya, ishlab chiqarish, infratuzilma, istiqbol.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotda monopolistik jarayonlarning rivojlanishiga to'siq bo'lib, fan-texnika taraqqiyotini jadallashtirishga, milliy iqtisodiyotda va uning mintaqalarida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirishga turtki beradi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yirik biznes bilan faol hamkorlik qiladi. U mamlakat va mintaqalar miqyosida yangi ish o'rinlarini yaratish, ishsizlik darajasini pasaytirish, malakali mutaxassislarni tayyorlash kabi muammolarni hal etishda asosiy rol o'ynaydi.

Ma'lumki, kichik korxonalar mehnat unumdorligining darajasi va samaradorlikning ba'zi ko'rsatkichlari bo'yicha yirik korxonalarni ortda qoldiradi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik qo'shimcha ish kuchini jalb etish orqali jahon xo'jaligining egiluvchanligi va moslashuvchanligini oshiradi va barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlaydi.

Har qanday tadbirkorlik ma'lum bir hududda: mamlakat, viloyat, shahar yoki qishloq miqyosida olib boriladi. Tadbirkorlik faoliyatini samarali olib borish uchun ma'lum bir ishchi muhiti bo'lishi kerak.

Bunday muhit ayrim hududlar miqyosida mujassamlanib, o'zida ishbilarmonlik funktsiyalarini amalga oshirishni jamlagan. Umumiy holda tadbirkorlik muhiti asosan quyidagi to'rtta omil: huquqiy, siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy omillarning o'zaro bog'liqligi natijasida amalga oshiriladi. Ular ijobiy yoki rag'batlantirish ko'rinishida ham shakllanishi mumkin. Ushbu holda mamlakat yoki mintaqadagi

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

mavjud shart-sharoitlar tadbirkorlik faoliyatini olib borish uchun mos bo'ladi. Chunki, bunday muhit tadbirkorga amalga oshirayotgan ishlarining natijalari qanday bo'lishini oldindan ko'ra bilishiga keng imkoniyat tug'diradi. Tadbirkorning o'z ishi natijalarini oldindan ko'ra bilishi tavakkallik tushunchasiga teskari holda ifoda etiladi. Agar tadbirkor ma'lum bir muhitda tavakkalchilik asosida faoliyat ko'rsatayotgan bo'lsa, u holda u o'zgaruvchanlik, barqarorsizlik, tavakkalchilik bilan tavsiflanadi. Bunday muhit yuqorida keltirilgan ijobiy muhitga to'g'ri kelmaydi. Amalda ko'p hollarda tadbirkorlik muhitining ma'lum bir omili tadbirkorning ish natijalariga asosiy ta'sir ko'rsatadi, deb bo'lmaydi. Chunki, tadbirkorni ko'proq tadbirkorlik muhitini belgilovchi omillarning o'zaro bog'liqligi qiziqtiradi.

Ma'lumki, ishsizlik va aholi bandligi muammosi bugungi kundagi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishchi kuchlarini joylashtirish, ya'ni bir tarmoqdan boshqasiga o'tishganliklari o'z navbatida ishchilar sonini bir tarmoqda o'sishini ta'minlasa, boshqasida esa uning aksi holatini yuzaga keltiradi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyati aholi bandligini ta'minlashning eng muhim vositasidir.

Umuman olganda, kichik biznesni jadal rivojlantirish barqaror iqtisodiy rivojlanishning muhim strategik vazifasi, mamlakat yalpi ichki mahsulotini shakllantirishning asosiy bo'g'ini, aholini ish bilan ta'minlash va uning daromadlari manbai, milliy farovonlikni ta'minlashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Kichik korxonalarda yirik korxonalarga qaraganda, ayniqsa iqtisodiyotning istiqbolli tarmoqlarida innovatsion jarayonlar, tadbirkorlik ruhi ko'proq ko'rinadi. Shuning uchun ham kichik va o'rta biznes zamonaviy tarmoqlar hisoblangan elektronika, komp'yuterlash va boshqa sohalarda ko'proq o'rin egallagan.

Tahlillarning ko'rsatishicha, kichik korxonalar kishilardagi tashabbuskorlik, sohibkorlik, tadbirkorlik va mulkka egalik qobiliyatlarini ro'yobga chiqarish vositalaridan biri hisoblanadi. O'rta mulkdorlar tabaqasini shakllantirish, aholi iqtisodiy ahvoli yomonlashuvining oldini olish ham iqtisodiyot mazkur sektorining qanchalik darajada rivojlanganligiga bog'liq.

Ko'plab adabiyotlarda qayd etilganidek, kichik biznes quyidagi o'ziga xos boshqa afzalliklarga ham ega: o'z harakatida boshqa korxonalarga bog'liq bo'lmagan holda, mustaqil harakat qiladi; sharoitga qarab o'z vaqtida, tezda ishlab chiqarish,

xizmat ko'rsatish kon'yukturasini o'zgartirishga qaror qila oladi; mahalliy sharoitlarni, aholi talab-istagiga, urf-odatlariga, mahalliy bozorning talabiga tez moslasha oladi; qisqa muddatda foyda ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi, ishlab-chiqarish tsiklining qisqa vaqtligi; ishlab chiqarish hajmining nisbatan kichikligi sababli bankrotga uchragan holda ham moddiy zararining unchalik katta miqdorni tashkil etmasligi, fan va texnika yangiliklarini tezda tezda jorish qilish mumkinligi.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, qayd etishimiz joizki, kichik biznes sub'ektlarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish va ular faoliyatiga boshqaruvning innovatsion texnologiyalarini joriy etish muhim zaruriyat hisoblanadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak mamlakatimizda iqtisodiyotimizning hal qiluvchi tarmoqlaridan biriga aylanib borayotgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasi viloyatda izchil rivojlanmoqda. Namangan viloyatining yalpi hududiy mahsulot tarkibida bu sohaning ulushi ortayotganligi, ushbu sektorda mehnat qilayotgan sonining o'sishi, aholi daromadlarining yarmidan ko'pi mazkur tarmoq hisobidan shakllanayotgani aynan shu soha bugungi va ertangi kunimizni hal qiluvchi kuchiga aylanib borayotganining yaqqol isbotidir.

oydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Абдуллаев Ё., Каримов Ф. Кичик бизнес ва тadbirkorlik asoslari. T.: Mexnat, 2000.
2. Adashalievich, B. M. (2019). Socioeconomic importance of sustainable farming development. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 9(7), 76-82.
3. Бекмирзаев, М. А., & Иномов, Ж. Г. (2016). Развитие сельского хозяйства в Республике Узбекистан и результаты его реформирования. In СОВРЕМЕННОЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ПРИРОДНОЙ СРЕДЫ И НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ (pp. 3615-3618).
4. Mahkamov, I., Bekmirzayev, M., & Madaminjonov, O. (2019). PRODUCTION OF FOOD AND VEGETABLE PRODUCTS AND DEVELOPMENT OF RECYCLING. Central Asian Problems of Modern Science and Education, 3(4), 123-128.

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

5. Maxkamov, I., Bekmirzayev, M., & Madaminjonov, O. (2019). Prospects for the development of growing and processing of fruit and vegetable products. Scientific Bulletin of Namangan State University, 1(1), 92-97.
6. Бекмирзаев, М. А., & Иномов, Ж. Г. (2016). ОБЕСПЕЧЕНИЕ РЕСУРСАМИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ. In ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ АГРАРИЕВ (pp. 1115-1118).
7. М. Бекмирзаев. (2022). Тадбиркорликни ривожлантириш асосида камбағаллик даражасини камайтириш йўналишлари. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от
<http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/2105>
8. Бекмирзаев, М. А. (2022). ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИНИ БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ ПРОГНОЗЛАШ. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от
<http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/2207>
9. Бекмирзаев М. (2022). НАМАНГАН ВИЛОЯТИДА АГРОБИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИ БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ПРОГНОЗИ. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от
<http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1142>
10. Adashaliyevich, B. M. (2022). Specific Features of Innovative Development of Private Entrepreneurship in the Context of Digitalization of the Economy. European Scholar Journal, 3(2), 88-93.
11. Adashaliyevich, B. M., & O'g'li, I. M. (2022). Promoting sustainable development of small business. Asian Journal of Research in Business Economics and Management, 12(4), 5-9.
12. Бекмирзаев, М. А., & Холиков, Ж. Т. У. (2022). ВАЖНОСТЬ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН. In Colloquium-journal (No. 4 (127), pp. 18-21). Голопристанський міськрайонний центр зайнятості.
13. М.А.Бекмирзаев. Перспективы устойчивого экономического развития субъектов агробизнеса. Научно образовательный электронный журнал “Образование и наука в XXI веке”. ООО “Моя профессиональная карьера”. 2021 октябрь. Выпуск 19 (том 2). стр. 746-754.

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

-
14. Bekmirzayev Mirzohid Adashaliyevich. Development of Agricultural Infrastructure and Material Logistics Support of Farms // Journal of Economics, Finance and Management Studies. September 2021. Article DOI: 10.47191/jefms/v4-i9-21, Impact Factor: 6.228. pg 1762-1766.
15. Bekmirzayev M.A. Factors of Sustainable Economic Development of Agricultural Businesses // International Journal of Advanced Science and Technology. pp. 46-52.
www.sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/19947
16. Bekmirzayev M.A. (2019). **Ensuring stability of agriculture based on the development of the farm economy of the republic of Uzbekistan** // Indo – Asian Journal of Multidisciplinary Research (IAJMR). pg 1788-1793. DOI: 10.22192/iajmr.2019.5.4.5 (ISI Impact Factor – 3.652; Global Impact Factor – 0.454).
17. BEKMIRZAYEV M. **Distinctive features of sustainable farming development** // ORGANIZED BY GLOBAL RESEARCH NETWORK" LLC AND IDEAS LAB // International conference on **sustainable development and economics**. pg 154-158. june 24-25, 2019.
18. Бекмирзаев М., Иномов Ж., Таджиев А. Реформирование сельского хозяйства в Республике Узбекистан // «Дни науки – 2017» сборник научных трудов по результатам II международной научно-практической интернет-конференции «экономика и право: становление, развитие, трансформация», Российская Федерация, г. Макеевка, 2017, 28 апрель, с. 59-60.
19. Бекмирзаев, М. (2012, July). Проблемы стабильного развития фермерских хозяйств в Узбекистане и пути их решения. In Десятые Ознобишинские чтения: Сборник материалов Международной научнопрактической конференции, Российская Федерация, Изна-Самара: ПГСПА (pp. 4-5).
20. Бекмирзаев, М. А. (2022, June). ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШИДА ИННОВАЦИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. In Conference Zone (pp. 158-162).
21. Bekmirzayev Mirzohid Adashaliyevich. The econometric analysis and forecast of factors of sustainable economic development of agribusiness entities. International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD) Volume 6 Issue 3, March-April 2022 Available Online: www.ijtsrd.com e-ISSN: 2456 – 6470. Impact Factor 6.410. pg 351-357.

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

22.М.А.Бекмирзаев. Этапы устойчивого развития фермерских хозяйств. “Zamonaviy ta’lim tizimini rivojlantirish va unga qaratilgan kreativ g’oyalari, takliflar va yechimlar” mavzusidagi 33-sonli Respublika ilmiy-amaliy on-line konferensiyasi materiallari to’plami, Farg’ona, BestPublication, 2022 yil, 15 mart, 118-120 betlar.

23.Бекмирзаев Мирзохид Адашалиевич, Анасов Абдурауф Аъзамхон угли, Юлчибаев Бекмурод Дилшодбек угли. Фактор устойчивого развития сельского хозяйства. Международная научно-практическая конференция «Инновационные подходы в современной науке». РУДН. Том 4. Москва. 1 май 2022 г. Сборники научных работ. стр 64-69.

24.Mexribonu Adashaliyeva, Mirzoxid Bekmirzayev, Onaxon Bekmirzayeva. TRAINING OF QUALIFIED SPECIALISTS IS A CHALLENGING PROBLEM. Международный научный журнал «Научный импульс». № 3 (100), часть 1. Октябрь, 2022.